Õiguskantsler

Teie 13.11.2026 nr

Meie 27.11.2026 nr 6-1/262695/2610146

Ühissõidukiraja kasutamise tingimused

Lugupeetud avaldaja

Palusite õiguskantsleril kontrollida, kas liiklusseaduse § 37 lõige 1 koostoimes ühistranspordiseaduse (ÜTS) § 64 lõikega 2 on kooskõlas võrdse kohtlemise põhimõtte ja ettevõtlusvabadusega (põhiseaduse §-d 12 ja 31). Neis sätetes on kehtestatud, mis tingimustele peavad vastama taksovedu pakkuvad sõidukid, et nendega tohiks sõita ühissõidukirajal. Teie hinnangul peaks sõitjat vedava taksoga saama ühissõidukirajal sõita kehtiva sõidukikaardi alusel ka sel juhul, kui sõidukil pole plafooni ega muud taksoveo tähistust.

Leian, et mõlemad mainitud sätted on põhiseadusega kooskõlas. Taksoteenust pakkuva sõiduki tähistamise nõudega on ettevõtlusvabadust piiratud mõõdukalt.

Seaduses on öeldud, et infoühiskonna teenuse vahendusel ehk platvormi kaudu tellitud sõit on taksovedu ja sõidukikaart tõendab õigust kasutada autot taksoveol (ÜTS § 54 lg 2). Selleks et takso saaks sõita ühissõidukirajal, peavad olema täidetud lisatingimused: takso peab vedama sõitjat, sõidukile peab olema paigaldatud plafoon ning sõiduki paremal välisküljel peab olema nähtav vedaja nimi või nõuetekohane kaubamärk (LS § 37 lg 1, ÜTS § 64 lg 2). Need tingimused kehtivad ka platvormi kaudu tellitud sõidukite kohta.

Tähistusnõue on vajalik selleks, et tarbija võiks takso ära tunda ning politsei saaks kindlaks teha, kas selle sõidukiga pakutakse taksovedu. Seetõttu on ühissõidukiraja kasutamise õigus seotud sõiduki nähtavate tunnustega, mis viitavad taksole. Sellise nõude kehtestamisega soovis Riigikogu anda võimaluse hõlpsalt kontrollida, kas sõidukijuhil on õigus ühissõidukirada kasutada (ühistranspordiseaduse, liiklusseaduse ja riigilõivuseaduse muutmise seaduse 188 SE teise lugemise seletuskiri, lk 6-7).

Sõidukikaardi kehtivust saab kontrollida ka registrist. Sõidukikaart kehtib aga ka sel ajal, mil autoga tehakse erasõite. Kui juht taksoteenust ei osuta, peab ta sõidukilt plafooni ära võtma (ÜTS § 64 lg 7). Seega annab paigaldatud plafoon otseselt märku sellest, et auto teeb parajasti taksovedu. Vedaja tähistus võimaldab kindlaks teha teenuse osutaja. Nii saab liikluses lähtuda esmalt nähtavatest tunnustest ja vajaduse korral kontrollida ka registriandmeid. Ka tähistatud takso võib ühissõidukirajal sõita ainult siis, kui veetakse sõitjat.

Õiguskantsler on leidnud, et taksovedu reguleerivaid norme tuleb hinnata tervikuna, arvestades õigusi ja kohustusi, mis kaasnevad teenuse osutamise viisiga (õiguskantsleri 15.02.2018 kiri nr

6-1/171379/1800771). Vedaja saab valida teenuse osutamise viisi ning võib nõuetekohaselt tähistatud sõidukiga teenindada kliente ka platvormi kaudu.

Ühissõidukiraja kasutamiseks vajalik tähistus kehtestati selleks, et takso ja vedaja oleksid äratuntavad, seda nõuet saavad täita mõlema teenuse osutajad. Platvormi kaudu tellitud ja hinnastatud sõitudeks võib kasutada sõidukit ka siis, kui selles pole taksomeetrit, hinnakirja ega printerit (millega saab kviitungi välja trükkida), kui selle sõidukiga ei teenindata taksopeatusest sõidukisse tulevaid sõitjaid (ÜTS § 64 lg 3). Selliste sõitude kohta ei kehti kohaliku omavalitsuse kehtestatud taksoveo hinnapiirid (ÜTS § 66 lg 3 p 2). Tähistamata platvormitaksodele ei kohaldata ka ÜTS § 64 lõike 10 alusel kehtestatud sõidukite kvaliteedinõudeid. Need erandid võimaldavad vähendada teenuse osutamise kulusid ja kujundada taksoteenuse hinda paindlikumalt.

Arusaadavalt nõuavad tähistuse soetamine ning plafooni paigaldamine ja eemaldamine raha ja aega. Samuti võib pikem sõiduaeg tipptunnil vähendada juhi teenistust ja põhjustada klientide rahulolematust. Neid asjaolusid tuleb kaaluda ja võrrelda ühissõidukiraja eesmärgi ning tõhusa liiklusjärelevalve vajadusega.

Ühissõidukiraja kasutamise õigus annab eelise eelkõige liinivedu tegevatele ühissõidukitele. Kui takso on nõuetekohaselt tähistatud, hõlbustab see raja kasutamise õiguse kontrollimist, ilma et peaks tegema registrisse päringut. Taksoteenust pakkuv juht saab valida, kas ta jätab sõiduki tähistamata ja sõidab üldkasutatavatel sõiduradadel või tähistab sõiduki vastavalt seatud tingimustele ja saab õiguse sõita ka ühissõidukirajal. Seda arvestades leian, et sõiduki tähistamise nõudega on ettevõtlusvabadust piiratud mõõdukalt.

Täielikult elektrimootori jõul liikuvatele sõidukitele on antud ühissõidukiraja kasutamise õigus teistsugusel eesmärgil. Selle erandi kehtestamisega soodustab riik elektrisõidukite kasutamist ning liiklusmüra ja keskkonnasaaste vähendamist. Elektrimootori olemasolu saab politsei kontrollida registrist.

Elektrisõidukitele kehtestatud erand kehtib ühtmoodi nii taksoteenuse pakkumisel kui ka erasõitudel. Ühissõidukirajal võib sõita ka tähistamata elektrisõidukiga platvormi kaudu taksoveo pakkuja (LS § 37 lg 2). Kuna erand kehtestati keskkonnakaitse eesmärgil, annab see mõistliku ja asjakohase põhjuse, miks kehtivad elektrisõidukitele teistsugused ühissõidukiraja kasutamise tingimused kui taksovedu pakkuvatele sisepõlemismootoriga sõidukitele.

Loodan, et neist selgitustest on abi.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Olari Koppel
asetäitja-nõunik, õiguskantsleri kantselei direktor
õiguskantsleri ülesannetes

Ivika Nõukas 693 8419
Ivika.Noukas@oiguskantsler.ee